

Filatyeva T.

### **Preparation of Future Specialists in the Field of Art to Artistic Educational Activities in the Extracurricular Educational Institutions as a Pedagogical Problem**

The article analyzes the process of preparing future specialists in the field of art to artistic and educational activities in extracurricular educational institutions as a pedagogical problem. The author concludes that not much attention is paid to the problem of training of future teachers of extracurricular activities. Pedagogical analysis of the training features of teachers' preparation to work in the extracurricular educational institutions of aesthetic and artistic direction shows that the need for teachers-artists has always existed.

By analyzing historical facts, the author highlights the various forms of specialists' training in the field of arts, seminars, meetings of extracurricular educational establishments workers (1960 – 1970) for training and improving qualifications; drawing courses in educational establishments (art schools, professional schools), Sunday drawing classes, teaching courses at the Academy of Arts; getting the specialty at Moscow Pedagogical Institute; faculties of Social Sciences or related (additional) profession; specialty in art-graphic faculties of higher pedagogical educational institutions of Ukraine. Selected forms of organization of artistic pedagogical training purposed at forming the teacher of fine arts, rather than an extracurricular teacher because the training was aimed on the development of creative abilities of future artists.

**Key words:** expert in the field of art, artistic, educational activities, extracurricular education.

Подано до редакції 12.11.2014.

УДК 37(091)(510)-051

© 2014

Хотченко І.А.

### **ТВОРЧА ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ КОНФУЦІЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗДОБУТКИ ТА ДОСВІД В ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ**

У статті представлено творчий унесок до питання освіти, зокрема організації контролю навчальних досягнень тих, хто навчається видатного філософа Стародавнього Китаю Конфуція. Продемонстровано цінність педагогічних поглядів філософа, їхню актуальність для сучасної освіти. У даній статті також наголошується на важливості вивчення зарубіжних теоретичних здобутків та досвіду з метою удосконалення вітчизняної освіти, зокрема питання організації контролю навчальних досягнень тих, хто навчається.

**Ключові слова:** Конфуцій, творча індивідуальність, освіта, оцінювання, контроль.

**Постановка проблеми у загальному вигляді...** Як відомо освіта завжди виражає суспільні світоглядні доміанти. У сучасних умовах відтворення і зміцнення інтелектуального потенціалу нації та інтеграції у світовий освітній простір особливої уваги набуває питання організації контролю навчальних досягнень студентів вищих закладів освіти. Необхідність підвищення якості контролю навчальних досягнень студентів підкреслюється в Законі України “Про вищу освіту”, “Положенні про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах”, Національній доктрині розвитку освіти в Україні, а також у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки.

Одним із шляхів підвищення якості вітчизняної освіти є звернення до зарубіжного досвіду. Цікавим і корисним у досліджуваному контексті вважаємо здобутки відомих освітян Китаю – країни, стрімкі темпи розвитку якої вразили весь світ, зокрема “божественного заступника освіти” Конфуція.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми...** Свідченням існування певного інтересу у сучасних українських науковців до питань контролю навчальних досягнень, висвітлених у працях Конфуція, слугують дослідження Н. Джгун, С. Дьячкова, Л. Калашник, О. Шацької та ін.

**Формулювання цілей статті...** Мета даної статті полягає у вивченні особливостей творчого підходу філософа Стародавнього Китаю Конфуція до організації контролю навчальних досягнень його учнів.

**Виклад основного матеріалу дослідження...** У Китаї існує сформований віками народний вислів: “Надія на підйом нації покладається на освіту, а надія на розвиток освіти – на вчителів”. На ґрунті такого відношення до освіти китайці традиційно ставляться до вчителів надзвичайно поважно. З китайської мови “лаоши” перекладається як “викладач” або “вчитель”, проте за часів Стародавнього Китаю звернення до вчителя найчастіше звучало як “шифу”, у перекладі на українську – “майстер”. “Майстри” зазвичай представляли філософські школи, ідеї деяких з них дійшли до наших днів. Основні філософські школи були сформовані в Китаї до VI ст. до н. е. Вони поділялись на школи моїзму, легистів й конфуціанства. Найбільший вплив на розвиток педагогічної думки здійснили Конфуцій та його послідовники.

Засновник найпопулярнішої філософської школи в Китаї Конфуцій (Кун Цзи, 551–479 до н.е.) узагальнив педагогічний досвід Стародавнього Китаю й висловив оригінальні виховні й освітні ідеї. Він диференціював людей за показником навченості: на володарів вищої природженої мудрості (сини неба, правителі) – тих, хто досягав визнання завдяки рівню вченості і всупереч обмеженим природним завдаткам (благородні мужі, опора держави), а також на людей, нездібних опанування знаннями (чернь) [2].

Класична праця, в якій знайшли віддзеркалення педагогічні погляди Конфуція, – це трактат “Бесіди і думки” (“Лунь юй”). “Бесіди і думки” – єдине достовірне свідчення про Конфуція і його погляди, складається з окремих фрагментів бесід філософа з учнями, які торкаються найрізноманітніших тем.

Філософ стверджував, що “навчатися та не розмірковувати – гаяти час; міркувати та не навчатись – хибно” [2]. Читання книг без обмірковування прочитаного не дає результатів. Тому, здійснюючи контроль знань своїх учнів, Конфуцій особливу увагу приділяв їх аналітичним здібностям, прислухався до особистої думки кожного.

Китайський історик та педагог Шень Гуаньцюнь у своїх наукових працях звертає увагу на те, що тези Конфуція закликають використовувати знання на практиці [5, с. 17]. Конфуцій убачав дуалістичний зв'язок між знаннями та діями, між теорією та практикою. Вислів філософа “слухаю слова людей та спостерігаю за їх діями” [2, с. 72] містить ідею важливості єдності слова та дії. Він зазначав, що дія – це критерій для перевірки пізнання тих, хто навчається.

Сучасний педагог Лю Цзаочан відзначає, що педагогічній спадщині Конфуція була притаманна гуманність, яка полягала у відсутності вступного контролю до його філософської школи, що давало шанс всім бажаючим приєднатися до числа учнів незалежно від рівня знань або соціального статусу. Професор Кун Течен підкреслює, що, надавши своїм учням рівні можливості, Конфуцій першим почав втілювати у життя ідею доступної освіти [4, с. 12].

Для оцінювання навчальних досягнень своїх учнів Конфуцій використовував оцінювальні відгуки: “надмірний”, “відстає”, додаючи, що “бути надмірним так само погано, як і відставати” [2, с.73]. На думку Конфуція у навчанні не треба поспішати, також не слід стояти на місці, важливо дотримуватись “шляху золотієї середини”. Як методологія “шлях золотієї середини” представляє абсолютизацію діалектичної категорії “міра” та єдності протиріч. Конфуцій приймав правила поведінки його учнів та результати їх навчальних досягнень за “міру”, не допускаючи “перевищення” або “недотягування” [2, с. 75]. Отже, “міра” притаманна “золотій середині” стала своєрідним стандартом оцінювання результатів контролю навчальних досягнень учнів школи Конфуція.

Починаючи з II ст. н.е., коли конфуціанство стало державною політикою Піднебесної, книги “конфуціанського канону” були обов'язковими для вивчення у китайських школах. У так званому “конфуціанському каноні” пропонувався метод контролю у вигляді бесіди вчителя з учнями, популяризовані такі завдання, як класифікація і порівняння фактів та явищ, наслідування зразкам [3].

У аспекті досліджуваної проблеми відзначимо, що Конфуцій часто здійснював своєрідний контроль навчальних досягнень своїх учнів у процесі бесіди, за результатами якої визначав найбільш обізнаних. Конфуцій вимагав від учнів дотримуватися дисципліни, керуватися моральними та етичними нормами, культивуючи сумлінність та свідомість своїх послідовників.

Зазначимо, що Конфуцій був прибічником урахування індивідуальних можливостей учнів, проте він висував однакові для всіх учнів вимоги, в результаті виконання яких, вони ставали носіями найвищих моральних якостей. Він заохочував самостійну роботу, закликав до морального самовдосконалення.

Конфуцій вимагав від учнів регулярно повторювати набуті знання. Повторювання, на думку філософа, дозволяє успішно просуватися уперед у процесі навчання [2, с. 72; 4, с. 9]. Однак, він зазначав важливість вдумливого повторювання, оскільки був запеклим супротивником зазубрювання та механічного запам'ятовування навчального матеріалу.

Відомий китайський педагог-науковець Чжоу Юйде високо оцінює педагогічний професіоналізм Конфуція. На його думку, Конфуцій, по-перше, проявив демократичність високого рівня у спілкуванні з учнями, поважаючи їх як особистості, цінуючи їх думку під час дискусій. По-друге, він ніколи не намагався стримувати ініціативу учнів, стимулюючи розвиток їх особистої думки [5, с. 34]. У такий спосіб мудрий філософ Конфуцій здійснював контроль набутих знань та визначав потенціал учнів одночасно.

Отже, слід зазначити, що основними ознаками традиційності Китаю є тривале та неперервне існування китайської цивілізації, а також збереження державності китайської соціальної структури у практично незмінному вигляді [3]. Головну роль у цьому відіграла традиційна китайська, точніше конфуціанська, консервативність. Так, через 200 років після смерті Конфуція його філософія почала ще сильніше впливати на навчання і виховання. Етика конфуціанства стала мірилом для допуску до державного іспиту. Кандидати, які успішно пройшли оцінювання моральних якостей, демонстрували свої інтелектуальні здібності, а також знання конфуціанських канонів [1].

**Висновки...** Китай – країна, давня історія існування якої налічує п'ять тисяч років. Освіта китайської молоді віддавна ґрунтувалася на традиціях. Теоретичним узагальненням та розвитком освітніх засад в Китаї стало етико-політичне вчення Конфуція, на якому базувалася вся система освіти та виховання впродовж 2500 років. Встановлено, що теоретичні ідеї Конфуція та його послідовників щодо реалізації контролю навчальних досягнень на практиці мали вплив на подальший розвиток організації контролю навчальних досягнень й у пост феодальному Китаї у досліджуваний період.

Контроль навчальних досягнень у Стародавньому і Середньовічному Китаї мав відображення в Імперських іспитах, успішне складання яких зумовлювало набуття особливого статусу та отримання високого чину.

Погляди китайських педагогів, науковців та громадських діячів на питання організації контролю навчальних досягнень учнівської молоді формувалися і розвивалися із врахуванням освітніх потреб китайського суспільства. Їхньою основою виступали: консервативне збереження конфуціанських канонів; комплексне поєднання високих педагогічних критеріїв педагогічних засад філософських шкіл та окремих китайських просвітителів; педагогічні ідеї політичних діячів нового Китаю (після утворення КНР); конструктивне інтегрування досвіду організації контролю навчальних досягнень Радянського Союзу, країн Заходу та Америки.

Таким чином, без сумніву, внесок Конфуція до питань освіти, зокрема, контролю навчальних досягнень тих, хто навчається, є неоціненним. Творче ставлення філософа до вимірювання рівня знань його учнів відрізнялось гуманністю й індивідуальним підходом. Також важливим надбанням у спадщині філософа є його виокремлення поняття “золота середина” у навчанні, його прагнення до сполучення теорії із практикою, його оцінювання навчальних досягнень учнів (“надмірний”, “відстає”) тощо.

Отже, підсумовуючи викладений матеріал, зазначимо, що звертаючись до теоретичних надбань та досвіду освітян зарубіжжя, попри різницю у менталітеті, часі та просторі, завжди існує можливість натрапити на “скарбницю знань”, зміст якої можна творчо використовувати на вітчизняному освітньому ґрунті.

Література

1. Дьячков С. Китайская грамота, или пять телег мудрости / С. Дьячков // Alma mater.– 2001.– №1.– С.40-42.
2. История китайской философии: [пер. с кит.] / [общ. ред. и послесл. М.Л. Титаренко] – М. : Прогресс, 1989. – 552 с.
3. История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в.: учеб. пособ. [для пед. учеб. завед. ] / [под ред. акад. РАО А.И. Пискунова]. – М.: ТЦ “Сфера”, 2001. – 512 с.
4. Кун Течен. Конфуций, его жизнь, идеи и влияние. Тайбэй.: 1991. – 12 с.
5. Шэнь Гуаньцзюнь. Воспитание и педагогическая мысль в Древнем Китае / Шэнь Гуаньцзюнь. – Ухань, 1956. – 121с.

**Хотченко И.А.**

#### **Творческая индивидуальность Конфуция: теоретические достижения и опыт в организации контроля учебных достижений**

*В статье представлен творческий вклад в образование, в частности организации контроля учебных достижений учащихся выдающегося философа Древнего Китая Конфуция. Продемонстрирована ценность педагогических взглядов философа, их актуальность для современного образования. В данной статье также отмечена важность изучения зарубежных теоретических достижений и опыта с целью усовершенствования отечественного образования, в частности вопроса организации контроля учебных достижений учащихся.*

**Ключевые слова:** Конфуций, творческая индивидуальность, образование, оценивание, контроль.

**Khotchanko I.**

#### **Creative individuality of Confucius: theoretical achievements and experience of the organization of the control**

*This article is devoted to outstanding Chinese philosopher Confucius. Well known that his input to the solving of problems of education is enormous, particularly the theoretical achievements and experience of the organization of the control. The results of his creative work is relevant not only for China, it is a global trends in world education system. In the context of our work is appropriate to consider the experience of Chinese philosopher Confucius in the following fields of education: content of education, assessment and control of studying results, solving the problem of culture-level students. We believe it is necessary to consider the theoretical and practical of Confucius creative heritage as one of the possible ways to enrich the native education, particularly the theoretical achievements and experience of the organization of the control of students' knowledge.*

*In the article is also underlines the necessity of the creative usage of the progressive theoretical ideas of education in foreign countries, particularly the generalized experience of the problem of organization of control of students' learning achievements at higher educational establishments of China in the practice of Ukraine's higher education.*

**Key words:** Confucius, creative individuality, education, assessment, control.

Подано до редакції 14.11.2014.

УДК 377.35:656.2 "199/200"

© 2014

Шаргун Т. О.

### **КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ІСТОРИЧНОГО ДОСВІДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ (XX – ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)**

*У статті запропоновано власну класифікацію історичних джерел щодо професійної підготовки майбутніх фахівців залізничного профілю. Визначено провідні аспекти періодизації процесу підготовки залізничників: загальний хронологічний (періодизація за основними історичними подіями), галузево-хронологічний (періодизація за основними подіями у розвитку галузі), історико-педагогічний (періодизація за основними періодами у розвитку педагогічної науки), змістово-методичний (зміни у змісті, методів та засобів навчання).*

**Ключові слова:** залізнична галузь, класифікація історико-педагогічних джерел, концептуальні підходи, провідні аспекти періодизації.